

ĐẠI HỌC BÁCH KHOA HÀ NỘI
VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

Học máy cơ bản

Hồi quy tuyến tính

Thân Quang Khoát

Nội dung môn học

- Buổi 1: Giới thiệu về Học máy
- Buổi 2: Quy trình xây dựng hệ thống học máy
- **Buổi 3: Hồi quy tuyến tính**
- Buổi 4: Học dựa trên láng giềng gần nhất (KNN)
- Buổi 5: Cây quyết định và Rừng ngẫu nhiên
- Buổi 6: Naïve Bayes
- Buổi 7: Máy vector hỗ trợ (SVM)
- Buổi 8: Đánh giá hiệu quả của mô hình học máy
- Buổi 9: Phân cụm
- Buổi 10-11: Kiểm tra giữa kỳ và trình bày ý tưởng làm dự án cuối kỳ
- Buổi 12-20: Học sâu

Học có giám sát

- **Học có giám sát (Supervised learning)**

- Tập dữ liệu học (*training data*) bao gồm các quan sát (*examples, observations*), mà mỗi quan sát được *gắn kèm với một giá trị đầu ra mong muốn*.
- Mục đích là học một hàm (vd: một phân lớp, một hàm hồi quy,...) phù hợp với tập dữ liệu hiện có và khả năng tổng quát hoá cao.
- Hàm học được sau đó sẽ được dùng để dự đoán cho các quan sát mới.
- *Phân loại (classification)*: nếu đầu ra (output – y) thuộc tập rời rạc và hữu hạn.
- *Hồi quy (regression)*: nếu đầu ra (output – y) là các số thực.

Hồi quy tuyến tính: Giới thiệu

- **Bài toán hồi quy:** cần học một hàm $y = f(\mathbf{x})$ từ một tập học cho trước $\mathbf{D} = \{(\mathbf{x}_1, y_1), (\mathbf{x}_2, y_2), \dots, (\mathbf{x}_M, y_M)\}$ sao cho $y_i \approx f(\mathbf{x}_i)$ với mọi i .
 - Mỗi quan sát được biểu diễn bằng một vectơ n chiều, chẳng hạn $\mathbf{x}_i = (x_{i1}, \dots, x_{in})^T$.
 - Mỗi chiều biểu diễn một thuộc tính (attribute/feature)
- **Mô hình tuyến tính (linear model):**
nếu giả thuyết hàm $y = f(\mathbf{x})$ là hàm có dạng tuyến tính

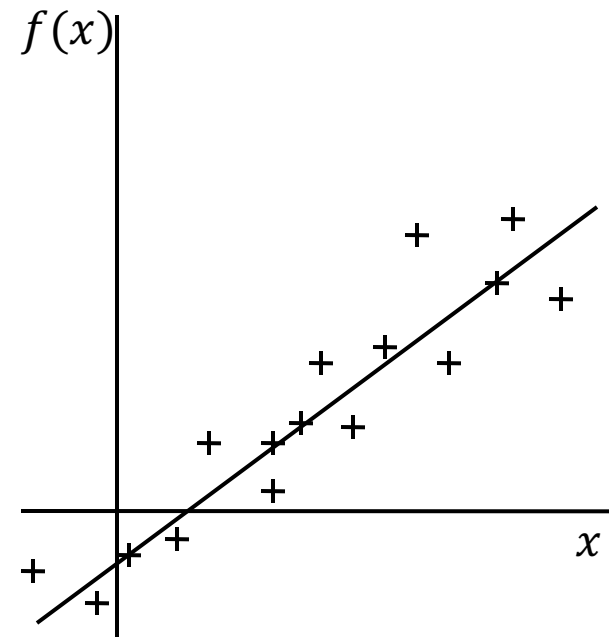
$$f(\mathbf{x}) = w_0 + w_1x_1 + \dots + w_nx_n$$

- w_0 hay được gọi là độ lệch (bias)
- Học một hàm hồi quy tuyến tính thì tương đương với việc học vectơ trọng số $\mathbf{w} = (w_0, w_1, \dots, w_n)^T$

Hồi quy tuyến tính: Ví dụ

Hàm tuyến tính $f(x)$ nào phù hợp?

x	y
0.13	-0.91
1.02	-0.17
3.17	1.61
-2.76	-3.31
1.44	0.18
5.28	3.36
-1.74	-2.46
7.93	5.56
...	...

Ví dụ: $f(x) = -1.02 + 0.83x$

Phán đoán tương lai

- Đối với mỗi quan sát $\mathbf{x} = (x_1, x_2, \dots, x_n)^T$:
 - Giá trị **đầu ra mong muốn** c_x
(Không biết trước đối với các quan sát trong tương lai)

- Giá trị **phán đoán** (bởi hệ thống)

$$y_x = w_0 + w_1x_1 + \dots + w_nx_n$$

- Ta thường mong muốn y_x xấp xỉ tốt c_x

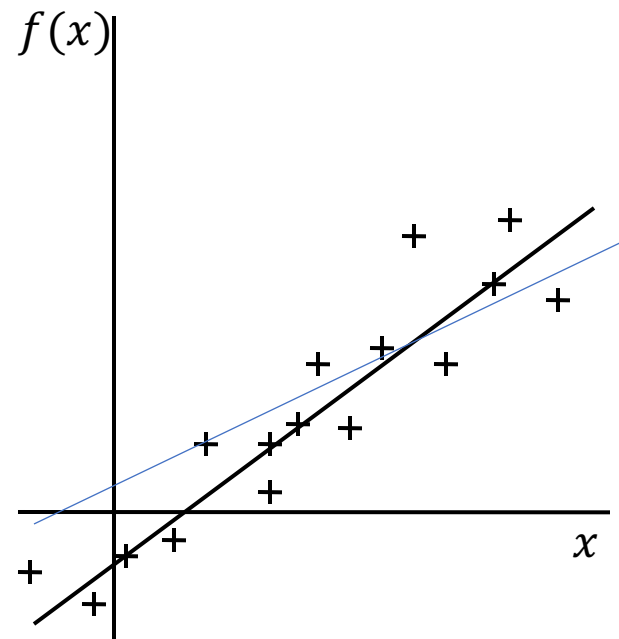
- **Phán đoán cho quan sát tương lai** $\mathbf{z} = (z_1, z_2, \dots, z_n)^T$

- Cần dự đoán giá trị đầu ra, bằng cách áp dụng hàm mục tiêu đã học được f :

$$f(\mathbf{z}) = w_0 + w_1z_1 + \dots + w_nz_n$$

Học hàm hồi quy

- **Mục tiêu học:** học một hàm f^* sao cho khả năng phán đoán trong tương lai là tốt nhất.
 - Tức là sai số $|c_z - f(z)|$ là nhỏ nhất cho các quan sát tương lai z .
 - Khả năng **tổng quát hóa** (generalization) là tốt nhất.
- **Vấn đề:** Có vô hạn hàm tuyến tính!!
 $H = \{f(x, w): w = (w_0, w_1, \dots, w_n) \in \mathbb{R}^{n+1}\}$
 - Làm sao để học? Quy tắc nào?
- Dùng một tiêu chuẩn để đánh giá.
 - Tiêu chuẩn thường dùng là **hàm lỗi** (loss function, ...)

Hàm đánh giá lỗi (loss function)

- Định nghĩa hàm lỗi E

- **Lỗi (error/loss)** phán đoán cho quan sát $\mathbf{x} = (x_1, x_2, \dots, x_n)^T$

$$r(\mathbf{x}) = [c_x - f^*(\mathbf{x})]^2 = (c_x - w_0 - w_1x_1 - \dots - w_nx_n)^2$$

- *Lỗi trung bình* (Expected loss/risk) trên toàn bộ không gian của \mathbf{x} :

$$E = \mathbf{E}_x[r(\mathbf{x})] = \mathbf{E}_x[c_x - f^*(\mathbf{x})]^2$$

Cost, risk

- Mục tiêu học là tìm hàm f^* mà E là nhỏ nhất:

$$f^* = \arg \min_{f \in H} E_x [r(x)]$$

- Trong đó H là không gian của hàm f .

- **Nhưng:** trong quá trình học ta không thể làm việc được với bài toán này.

Hàm lỗi thực nghiệm

- Ta chỉ quan sát được một tập $\mathbf{D} = \{(\mathbf{x}_1, y_1), (\mathbf{x}_2, y_2), \dots, (\mathbf{x}_M, y_M)\}$. Cần học hàm f từ \mathbf{D} .
- **Lỗi thực nghiệm** (empirical loss; residual sum of squares)

$$RSS(f) = \sum_{i=1}^M (y_i - f(\mathbf{x}_i))^2 = \sum_{i=1}^M (y_i - w_0 - w_1 x_{i1} - \dots - w_n x_{in})^2$$

- RSS/M là một xấp xỉ của $\mathbf{E}_{\mathbf{x}}[r(\mathbf{x})]$ trên tập học \mathbf{D}
- $\left| \frac{1}{M} RSS(f) - \mathbf{E}_{\mathbf{x}}[r(\mathbf{x})] \right|$ thường được gọi là **lỗi tổng quát hoá** (generalization error) của hàm f .
- Nhiều phương pháp học thường gắn với RSS.

Bình phương tối thiểu (OLS)

- Cho trước \mathbf{D} , ta đi tìm hàm f mà có RSS nhỏ nhất.

$$f^* = \arg \min_{f \in H} RSS(f)$$

$$\Leftrightarrow \mathbf{w}^* = \arg \min_{\mathbf{w}} \sum_{i=1}^M (y_i - w_0 - w_1 x_{i1} - \dots - w_n x_{in})^2 \quad (1)$$

- Đây được gọi là **bình phương tối thiểu** (least squares).
- Tìm nghiệm \mathbf{w}^* bằng cách lấy đạo hàm của RSS và giải phương trình $RSS' = 0$. Thu được:

$$\mathbf{w}^* = (\mathbf{A}^T \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^T \mathbf{y}$$

- Trong đó \mathbf{A} là ma trận dữ liệu cỡ $M \times (n+1)$ mà hàng thứ i là $\mathbf{A}_i = (1, x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{in})$; \mathbf{B}^{-1} là ma trận nghịch đảo; $\mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_M)^T$.
- **Chú ý: giả thuyết $\mathbf{A}^T \mathbf{A}$ tồn tại nghịch đảo.**

Bình phương tối thiểu: thuật toán

- Input: $\mathbf{D} = \{(\mathbf{x}_1, y_1), (\mathbf{x}_2, y_2), \dots, (\mathbf{x}_M, y_M)\}$
- Output: \mathbf{w}^*
- Học \mathbf{w}^* bằng cách tính:

$$\mathbf{w}^* = (\mathbf{A}^T \mathbf{A})^{-1} \mathbf{A}^T \mathbf{y}$$

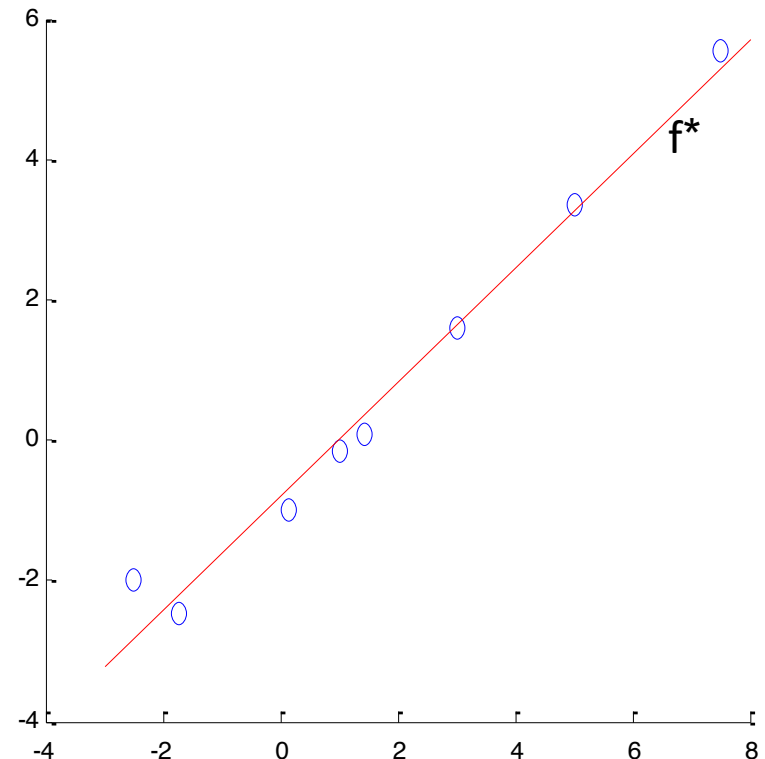
- Trong đó \mathbf{A} là ma trận dữ liệu cỡ $M \times (n+1)$ mà hàng thứ i là $\mathbf{A}_i = (1, x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{in})$; \mathbf{B}^{-1} là ma trận nghịch đảo; $\mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_M)^T$.
- Chú ý: giả thuyết $\mathbf{A}^T \mathbf{A}$ tồn tại nghịch đảo.
- Phán đoán cho quan sát mới \mathbf{x} :

$$y_x = w_0^* + w_1^* x_1 + \dots + w_n^* x_n$$

Bình phương tối thiểu: ví dụ

Kết quả học bằng bình phương tối thiểu

x	y
0.13	-1
1.02	-0.17
3	1.61
-2.5	-2
1.44	0.1
5	3.36
-1.74	-2.46
7.5	5.56

$$f^*(x) = 0.81x - 0.78$$

Bình phương tối thiểu: **nhược điểm**

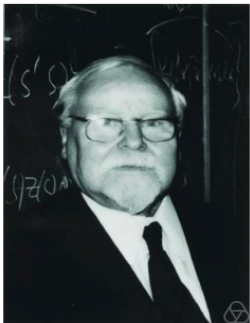
- Nếu $\mathbf{A}^T\mathbf{A}$ không tồn tại nghịch đảo thì không học được.
 - Nếu các thuộc tính (cột của \mathbf{A}) có phụ thuộc lẫn nhau.
- Độ phức tạp tính toán lớn do phải tính ma trận nghịch đảo.
→ Không làm việc được nếu số chiều n lớn.
- Khả năng overfitting cao vì việc học hàm f chỉ quan tâm tối thiểu lỗi đối với tập học đang có.

Ridge regression (1)

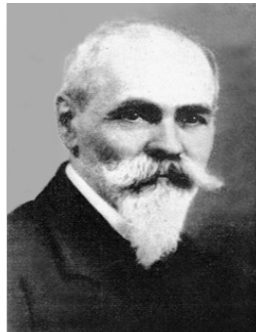
- Cho trước $\mathbf{D} = \{(\mathbf{x}_1, y_1), (\mathbf{x}_2, y_2), \dots, (\mathbf{x}_M, y_M)\}$, ta đi giải bài toán:

$$f^* = \arg \min_{f \in H} RSS(f) + \lambda \|\mathbf{w}\|_2^2$$
$$\Leftrightarrow \mathbf{w}^* = \arg \min_{\mathbf{w}} \sum_{i=1}^M (y_i - \mathbf{A}_i \mathbf{w})^2 + \lambda \sum_{j=0}^n w_j^2 \quad (2)$$

Trong đó $\mathbf{A}_i = (1, x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{in})$ được tạo ra từ \mathbf{x}_i ; λ là một hằng số phạt ($\lambda > 0$).

Tikhonov,
smoothing an ill-
posed problem

Zaremba, model
complexity
minimization

Bayes: priors
over parameters

Andrew Ng: need no
maths, but it prevents
overfitting!

Ridge regression (2)

- Giải bài toán (2) tương đương với việc giải bài toán sau:

$$\mathbf{w}^* = \arg \min_{\mathbf{w}} \sum_{i=1}^M (y_i - \mathbf{A}_i \mathbf{w})^2 \quad (3)$$

$$\text{sao cho } \sum_{j=0}^n w_j^2 \leq t$$

- t là một hằng số nào đó.

- Đại lượng hiệu chỉnh (phạt) $\lambda \|\mathbf{w}\|_2^2$
 - Có vai trò hạn chế độ lớn của \mathbf{w}^* (hạn chế không gian hàm f).
 - Đánh đổi chất lượng của hàm f đối với tập học \mathbf{D} , để có khả năng phán đoán tốt hơn với quan sát tương lai.

Ridge regression (3)

- Tìm nghiệm \mathbf{w}^* bằng cách lấy đạo hàm của RSS và giải phương trình $\text{RSS}' = 0$. Thu được:

$$\mathbf{w}^* = (\mathbf{A}^T \mathbf{A} + \lambda \mathbf{I}_{n+1})^{-1} \mathbf{A}^T \mathbf{y}$$

- Trong đó \mathbf{A} là ma trận dữ liệu cỡ $M \times (n+1)$ mà hàng thứ i là $(1, x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{in})$; $\mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_M)^T$; \mathbf{I}_{n+1} là ma trận đơn vị cỡ $n+1$.
- So sánh với phương pháp bình phương tối thiểu:
 - Tránh được trường hợp ma trận dữ liệu suy biến. Hồi quy Ridge luôn làm việc được.
 - Khả năng overfitting thường ít hơn.
 - Lỗi trên tập học có thể nhiều hơn.
- **Chú ý:** chất lượng của phương pháp phụ thuộc rất nhiều vào sự lựa chọn của tham số λ .

Ridge regression: thuật toán

- Input: $\mathbf{D} = \{(\mathbf{x}_1, y_1), (\mathbf{x}_2, y_2), \dots, (\mathbf{x}_M, y_M)\}$, hằng số $\lambda > 0$
- Output: \mathbf{w}^*
- Học \mathbf{w}^* bằng cách tính:

$$\mathbf{w}^* = (\mathbf{A}^T \mathbf{A} + \lambda \mathbf{I}_{n+1})^{-1} \mathbf{A}^T \mathbf{y}$$

- Trong đó \mathbf{A} là ma trận dữ liệu cỡ $M \times (n+1)$ mà hàng thứ i là $\mathbf{A}_i = (1, x_{i1}, x_{i2}, \dots, x_{in})$; \mathbf{B}^{-1} là ma trận nghịch đảo; $\mathbf{y} = (y_1, y_2, \dots, y_M)^T$.
- Phán đoán cho quan sát mới \mathbf{x} :
$$y_x = w_0^* + w_1^* x_1 + \dots + w_n^* x_n$$
- **Chú ý:** để tránh vài ảnh hưởng xấu từ độ lớn của y , ta nên loại bỏ thành phần w_0 trong đại lượng phạt ở công thức (2). Khi đó nghiệm \mathbf{w}^* sẽ thay đổi một chút.

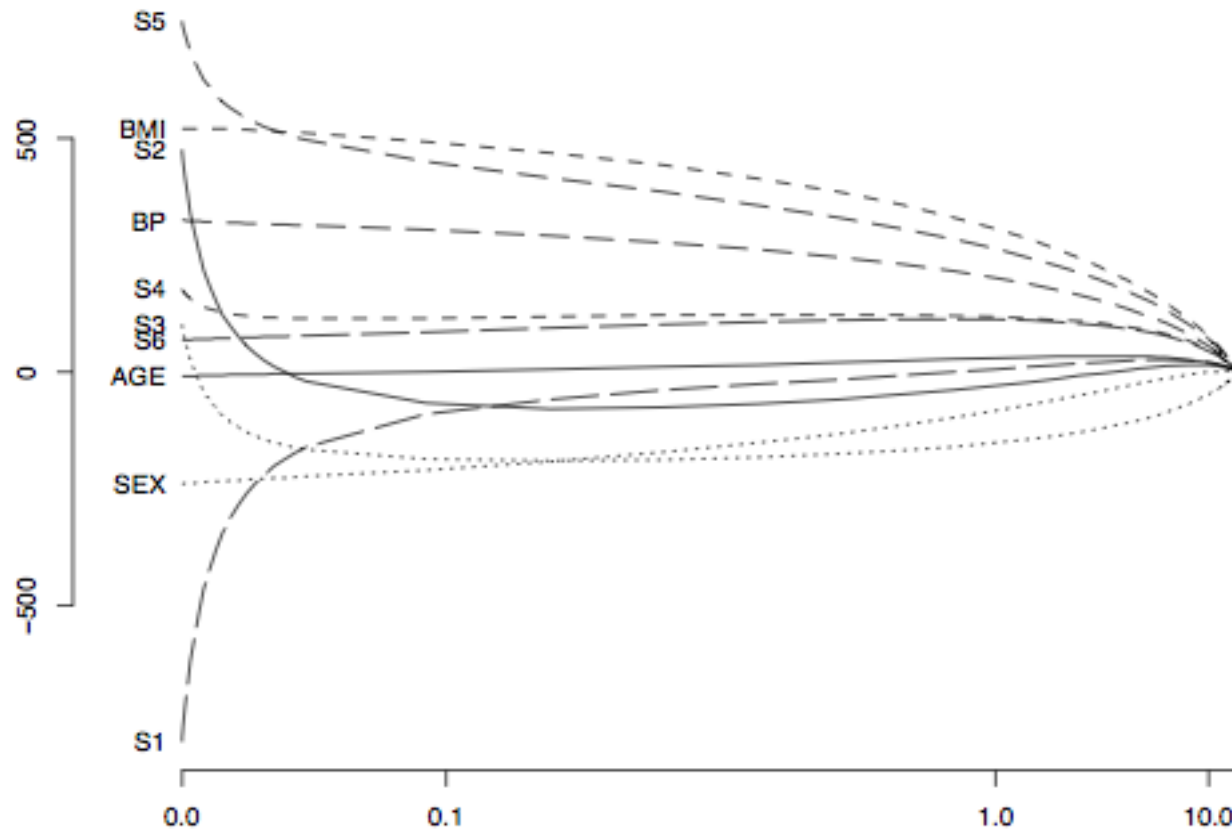
Ridge regression: ví dụ

- Xét tập dữ liệu Prostate gồm 67 quan sát dùng để học, và 31 quan sát dùng để kiểm thử. Dữ liệu gồm 8 thuộc tính.

w	Least squares	Ridge
0	2.465	2.452
lcavol	0.680	0.420
lweight	0.263	0.238
age	-0.141	-0.046
lbph	0.210	0.162
svi	0.305	0.227
lcp	-0.288	0.000
gleason	-0.021	0.040
pgg45	0.267	0.133
Test RSS	0.521	0.492

Ridge regression: ảnh hưởng của λ

- $W^* = (w_0, S1, S2, S3, S4, S5, S6, AGE, SEX, BMI, BP)$ thay đổi khi cho λ thay đổi.

LASSO

- Hồi quy Ridge sử dụng chuẩn L^2 cho đại lượng hiệu chỉnh:

$$w^* = \arg \min_w \sum_{i=1}^M (y_i - A_i w)^2, \text{ sao cho } \sum_{j=0}^n w_j^2 \leq t$$

- Thay L^2 bằng L^1 thì ta sẽ thu được phương pháp LASSO:

$$w^* = \arg \min_w \sum_{i=1}^M (y_i - A_i w)^2$$

sao cho $\sum_{j=0}^n |w_j| \leq t$

- Hoặc có thể viết lại:

$$w^* = \arg \min_w \sum_{i=1}^M (y_i - A_i w)^2 + \lambda \|w\|_1$$

- Hàm mục tiêu của bài toán là không trơn. Do đó việc giải nó có thể khó hơn hồi quy Ridge.

LASSO: đại lượng hiệu chỉnh

- Các kiểu hiệu chỉnh khác nhau sẽ tạo ra các miền khác nhau cho \mathbf{w} .
- LASSO thường tạo ra nghiệm thưa, tức là nhiều thành phần của \mathbf{w} có giá trị là 0.
 - Vì thế LASSO thực hiện đồng thời việc hạn chế và lựa chọn đặc trưng

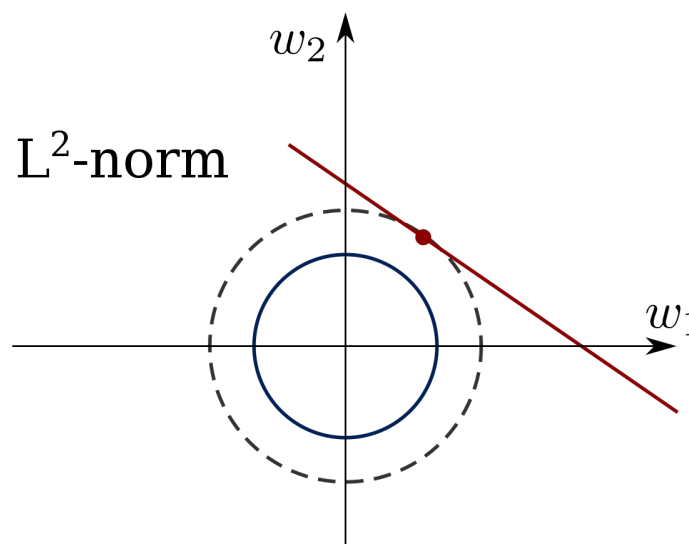
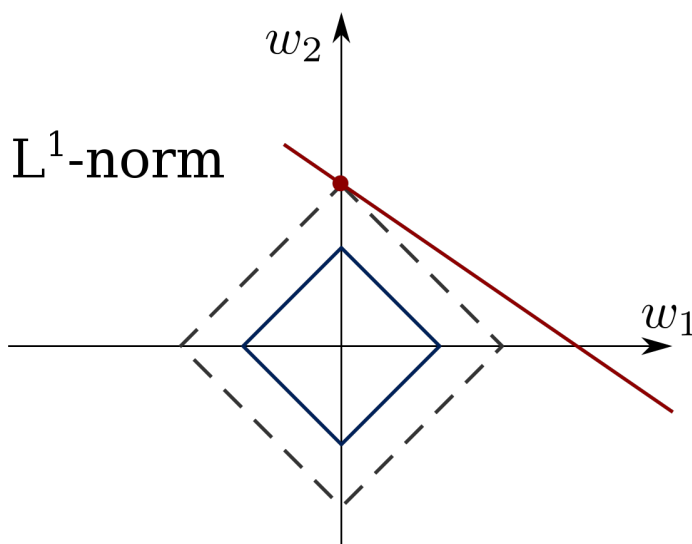

Figure by Nicoguardo - Own work, CC BY 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=58258966>

OLS, Ridge, LASSO

- Xét tập dữ liệu Prostate gồm 67 quan sát dùng để học, và 31 quan sát dùng để kiểm thử. Dữ liệu gồm 8 thuộc tính.

w	Ordinary Least Squares	Ridge	LASSO
0	2.465	2.452	2.468
lcavol	0.680	0.420	0.533
lweight	0.263	0.238	0.169
age	-0.141	-0.046	
lbph	0.210	0.162	0.002
svi	0.305	0.227	0.094
lcp	-0.288	0.000	
gleason	-0.021	0.040	
pgg45	0.267	0.133	
Test RSS	0.521	0.492	0.479

Một số trọng số là 0
→ Chúng có thể không quan trọng

25 YEARS ANNIVERSARY
SOICT

VIỆN CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
SCHOOL OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY

**Thank you
for your
attentions!**

soict.hust.edu.vn/

fb.com/groups/soict

